

İ S T A N B U L

YÜKSEK İSLÂM ENSTİTÜSÜ
DERGİSİ

Revue de l'Institut des Hautes Etudes Islamiques

SAYI II

İ S T A N B U L
EDEBİYAT FAKÜLTESİ BASIMEVİ
1 9 6 4

KUR'AN-I KERİM'DE "TEMİZLİK,,

Y İ. E. Öğrencileri *

Hamd Rabbimize.

O en büyük terbiyeci, kendisine "Ey Rabbimiz, bize dünyada iyilik ver, âhirette de iyilik ver", diye dua etmemizi isterken, insan varlığındaki madde ve mânâ kefelерinin denk yapılması yolundaki bir hayat anlayışına yönelmemizin saâdet bahşedici düstûrunu iki "iyi" kelimesinin mânâ sırrına yüklüyor: İyilik... iyilik... Dünyada... Âhirette...

Allah'a bir gönül arzusu halinde uzanacak ellerin parmakları iki "iyi" yi çekmek iştiyaki ile dolu olmalı. Bir iyiliğe atılan adıma diğer adım yine iyilikle arkadaşlık etmeli. Her âza, her zerre ezel diliyle bu düstûru söylediğini işitmeli. O zaman, akıyla, fikriyle, eli kolu ve bütün âzâsı ile yekvücut saâdet yolcusunu sonsuz bir ufka ilerler görmemek elden gelmez.

Böylelerinin bu dünyadaki yolculukları iyi olunca, zaten onlar ilâhî iyilikler ve güzelliklerle karşı karşıya gelmiş bulunacaklardır: "İman edip de güzel amel (ve hareket) lerde bulunanları ise — içinde ebedî kahçılar olmak üzere — altından ırmaklar akan cennetlere sokacağız. Orada (her şeyden) temizlenmiş zevceler onların. Onları koyu bir gölgeye sokacağız¹.

(*) Bu araştırma, Edebiyat Öğretmenleri Nihat Sami Banarlı tarafından verilen konu ve gösterilen metotla, Yüksek İslâm Enstitüsü 1962-63 öğretim yılı son sınıf öğrencilerinden Salâhaddin Parlatır, Cevat Akşit, Seyfeddin Fidan, Hasan Balım, M. Ali Aktaş, İsmail Karaçam, Aydın Tarı ve Mehmet Küçük tarafından kolektif bir çalışma ile hazırlanmış ve Salâhaddin Parlatır tarafından kaleme alınmıştır.

Maddî ve mânevî temizlik :

Kur'an-ı Kerîm'deki temizlikle ilgili âyetlerin (arkadaşların müş-terek çalışmaları ile) bir araya getirilmesinden sonra göz önüne seri- len metinlerinden çıkarılabilecek mânâ, dünyada iken hareketlerimize dâreyn saadeti gibi çifte bir değer verebilecek eğitici öğütler, emirler ve misâllerde ifadesini bulmaktadır. Kur'an-ı Kerîm'in temizliğe verdi- ği ehemmiyeti tebarüz ettirmek için hemen şunu ilâve etmeliyiz ki, tem- izlik, Kur'an-ı Kerîm'in nüzûlü sırasına göre ikinci âyetiyle emrolun- muştur².

Kur'an'daki her "temiz" kelimesi, evveli ve sonu ile ifadesini bü- tünleyen "temizlik" fikri, insanın madde ve ruh yapısını her türlü kir- den temizleyecek bir mânâyı yüküdür. Böyle olunca, umumî olarak tem- izliği "maddî ve mânevî" kısımlara bölerek, tedkike bu taksim yönünden girişmek isâbetli olacaktır. Bu kısımları kendi aralarında baş- ka tasniflere tâbi tutmak da kabildir.

Kur'an'da temizlik, insanı teşkil eden maddî ve ruhî yapının bütün cüz'leri ve çeşitliklerine ideal bir nezâfet ve zerâfet bahşettiği gibi insa- nın hâricinde de kendine çeşitli mevzular edinmiştir.

Allahü Taâlâ, bütün cüz'leri ve huyları ile tertemiz bir insan ve in- sanla ilgili bütün makam ve mekânlarda öylesine bir paklığın murdar ve murdarlıkla bir olmayacağını bildirirken, temizliğe verilen ehemmi- yetin derecesini bizlere takdir etme imkânını veriyor: "De ki: Murdar- la temiz — murdarın çokluğu hoşunuza gitse de — (hiç bir zaman) bir olmaz. Onun için, ey selim akıl sahipleri (murdarı ihtiyar etmek husu- sunda) Allah'tan korkun (temizi alın). Olur ki kurtuluşa erersiniz"³.

Peygamberimiz de "temizlik imânın yarısıdır", buyurmakla onun önemini veciz bir şekilde belirtiyor.

Dünyaya gelene ve ayrılana karşı vazife borcumuzun en iyi ifâsın bir temizlik sembolü halinde "su" da buluşumuzun mânâsında "ilk" ve "son" arasındaki mesafe kadar büyük bir ehemmiyet aramak pek ye- rinde olacaktır. Âdeta hayatımızın bu iki "uç" arasındaki cereyanın sudan kuvvet bulmasını istemekteyiz; ve âdeta suyun vasfı ve tabiatın- daki berraklığın bütün hayat boyunca devamını arzuladığımızı ilk ve son hareketlerimizde sembolize etmekteyiz.

2) Müddesir sûresi : 4

3) Mâide sûresi : 100

Maddî Temizlik :

Âyetlerin mânaları, insan hayatını hikmetlerle bir fayda ve selâmet gayesine sürüklüyor. Zira:

B e d e n T e m i z l i ğ i :

Müslümanın bedeni temiz olacaktır. Su onun en iyi dostudur. İta detinden evvel günde beş defa (toz toprakla daima temasta bulunan) dış âzalarını yıkaması, bir çok hallerde de bedenini yıkaması onun için en başta gelen vazifeleridir.

Su, İslâm İmanının vücuda getirdiği zevk anlayışında mühim bir unsur olarak hâkim bir rol oynamaktadır. Câmi denince, kelimesinin telâffuzunda bile gizli bir serinlik ve temizlikle bir şadırvanın akla gelmesi imkânsızdır. Ağaç yaprakları adedince bir sessizliğe gömülmüş yeşil bir ağacın gölgesindeki şadırvanda ak mermerler üzerine akan suyun sesi, ne gönül dinlendiricidir? Bu su âdeta bir yol bulup gönüle akmaktadır. Bütün berraklığı ve saflığı ile de gönüle temizlik bahşetmektedir. Câmiye gönlünü temizlemeğe gidecekler, evvelâ dış âzalarını temizlemelidirler. *"Ey iman edenler, namaza kalkacağınız zaman yüzlerinizi ve dirseklerinizi yıkayın ve başlarınıza mesh edin; her iki topuğa kadar ayaklarınızı da (yıkayın)"*, diyen âyetin devamında "güsül" ve "teyemmüm" den bahsedilir: *"Eğer cünüb olduysanız boy abdesti alın. Eğer hasta olmuşsanız yahut bir sefer üzerindeyseniz veya içinizden biri ayak yolundan gelmişse yahut da kadınlara dokunmuşsanız ve bu halde su da bulamamışsanız o vakit tertemiz bir toprakla teyemmüm edin. Binaenaleyh (niyetle) ondan yüzlerinizi ve ellerinize sürün. Allah sizin üzerinizde bir güçlük yapmayı dilemez. Fakat iyice temizlemenizi ve üstünüzdeki nimetinin tamâmlanmasını diler, tâ ki şükredersiniz"*⁴.

M e k â n T e m i z l i ğ i :

Müslümanın gezip dolaştığı, yatıp kalktığı, ibadet ettiği yerler temiz olacaktır. Zaten temizliği ruhu ve bedeni için zarurî bir tabiat kılan kimse ancak temiz bir yerde yaşayabilir. Onun evi temiz, yolu temiz, mahallesi temiz, köyü, kasabası, şehri ve vatani temiz olmalıdır. İbadethânesine vereceği önem pek çok olmalıdır. Peygamberimiz câmiilerin temizliğine çok dikkat ederdi. Muntazam olarak sildirir ve süpürtürdü. Haftada bir defa cum'a günleri kokulattırırdı.

4) Mâide sûresi : 6

Y i y e c e k T e m i z l i ğ i :

Müslümanın yediği, içtiği temiz olacaktır. Bir çok âyetlerde rızık olarak verilen şeylerden helâl ve temiz olanının yenmesi istenir: “*Ey insanlar, yerdeki şeylerden helâl ve temiz olmak şartıyla yiyin*”, “*Ey iman edenler, size rızık olarak verdiğimiz şeylerin (maddeten ve mânen) en temiz olanlarından yiyin*” gibi âyetlerde görüldüğü üzere ve bu âyetlere mümâsil âyetlerde de aşağı yukarı “iyi ve temiz” yahut “helâl ve temiz” tâbirleri bir ifade birliğine sahiptirler.

G i y e c e k T e m i z l i ğ i :

Müslüman temiz elbiselerle örtünecektir. Kirli ve paslı örtüler, onun pâk ruhunun barındığı temiz bedeninde duramazlar. “Elbiselerini (bundan sonra da) temizle (mekte devam et)” emri peygamberimize olduğu kadar ümmete de bir emirdir.

Temizlikle ilgili âyetlerin telkin ettiği mânâlar, hayat felsefemizin mihrakını teşkil etmeli ve bizler bedene yapılacak en büyük ihtimâmın onu tertemiz tutmakla tam olacağına inanmalıyız. Bir bedenî âzâları ve bu bedenle yakından ilgili eşya; daha ilerlersek; onu bünyesinde eriten çevre topyekûn bir temiz inanış sisteminin hayat nizâmı ile tertip ve tanzime tâbi tutulmuşsa orada bir medeniyet var demektir.

İslâmın madde temizliğini böylece kısa bir özet-plânla belirttikten sonra, madde-ruh terazisini denk tutmamızı istemekle hayat yolumuza ışık tutan düsturun mânâ kefesindekilere dair de kısaca söz açmak yerindedir.

Mânevî Temizlik :

Şu muhakkak ki, bir sivri üzerine oturtulmuş tahtaravallinin bu yahut şu ucuna bütün ağırlığı ile çöküp yerde yatan sarhoş sistem, İslâm’ca hiç bir zaman hoş görülemez. O, sâliklerine kuvvetli dayanaklarla dengede ve daima yüksekte kalmak imkânlarını sağlamanın yollarını öğretmiştir: Ne daima bu; ne daima şul!

Aslı bir cevher olan varlığımızın ihtiyaçlarına cevap verilirken mânevî cephesine de pek büyük bir önem verilmesi tabiidir. Kur’an’da mâ-

5) Bakara sûresi : 168

6) Bakara sûresi : 172

7) Müddessir sûresi : 4

nevî temizlikle ilgili âyetlerin çokluğu, çok cephelilik arzeden ruhî bün-yemizi, şifa verici tedbiri ile her taraftan sıhhate götürmektedir. Maddeten temiz olmamızı isteyen ilâhî irade, ruhen de saflık ve nezafetin yollarını bize açmıştır.

Ruhî terbiyenin en büyük mürebbileri peygamberlerdir. Onlar örnek hayat mâceraları ile sabrın, merhametin, şecâatin, kötü huylardan arınmanın v.s. her cephesiyle güzel ahlâkın önderliğini yapmışlardır. "Nitekim içinizde kendinizden bir peygamber gönderdik ki o, size âyetlerimizi okuyor, sizi (Allah'a eş tutmaktan, günahlardan, maddî ve mânevî kötülüklerden kurtarıp) temiz yapıyor, size kitabı ve hikmeti (içinde bulunan hükümleri) öğretiyor, bilmediğiniz şeyleri size bildiriyor"⁸ şeklindeki âyet-i kerime bu hakikatın özetini verirken, mânevî temizlik bâbında temizliğe konu olabilecek "kirli" likleri de göstermiş oluyor.

Dinlerin ilk nâşirleri olan peygamberlerin vazifelerinin, beşer vicdanlarını kaplayan kirleri temizlemek olduğu bilinen hakikatlardandır. Allah bu vazifelerini gönderdiği için lütufta bulunduğunu zikreder: "Andolsun ki, mü'minler daha evvel apaçık ve kat'i sapıklık içinde bulunuyorlarken Allah, içlerinden ve kendilerinden onlara — âyetlerini okur, onları tertemiz yapar, onlara kitap ve hikmeti öğretir — bir peygamber göndermiş olduğu için büyük bir lütufta bulunmuştur"⁹. Yine başka bir âyetine Allah Rasulüne şöyle çıkışmaktadır: "(Onun halini) sana hangi şey bildirdi? Belki o, (senden öğrenecekleriyle) temizlenecekti"¹⁰. Bu âyetteki mânanın "günahlardan temizlenmek" olduğunu müfessirler yazıyorlar.

En büyük murdarlık Allah'a eş koşmaktır. Bunu bir netice olarak yukarıdaki âyet-i kerîmeden öğreniyoruz. Oluş halinde veya geçmiş vak'alardaki böyle bir sapıklığın aklı selim çerçevesindeki gülünçlüğü âşikârdır. İnsan, o eşref-i mahlûk, kendinden aşağı olan varlıklara boyun eğmekle, kendisine o derece yükseklik veren aklını, çamurlara bu-luyor, yerlere düşürüyor. Akl-ı selîm elîm bir manzara arz ediyor.

Allah'a iman temizliktir. İnanan bir kalb temizdir. İmansız kimse murdardır. Bunu "ki Allah, murdarı (kâfiri) temizden (mü'min'den) ayırd etsin..."¹¹ ifadesinde görmek mümkündür.

Şirk, aslî saflığımızı muhafaza edemiyen ruhların bir vehim ve evham

8) Bakara sûresi : 151

9) Âli İmrân sûresi : 164

10) Abese sûresi : 3

11) Enfâl sûresi : 37

karanlıkları içinde yolu sapıtması, dikenliklere dalması, bataklıklara saplanıp kalmasıdır.

Mes'ud bir uyanıklık "İman" olarak kabul edilirse, koyu ziftler, pis dalgalar, bataklıklar, loş ve karanlık mağralar içinde sayısız kolları kıvrıla kıvrıla açılıp kapanan yahut makas gibi açılmış ağızdan dili fırlamış korkunç hayvanlar, acaip inlemeler, keskin feryatlar, pis kokular ile hareketli bir rü'ya dekorundaki korku hali şirk ve küfürdür.

Müslüman maddeten ve mânen temiz olacaktır. Bu hükmün mânasını iyice anlayabilmek, maddî ve mânevî kötülükleri tanımakla kabildir. Maddî kötülükler, insandan hareket olarak kendisine ve başkasına geçen kötülüklerdir. Bu hareketlerin pek tabii olarak tefekkür ve tahayyül halinde doğup geliştiği, bir takım ihtirasların yanlış istikamette yanıp tutustuğu bir "iç dünya" dan kuvvet aldığı şüphesizdir. Asıl temizliğin çe ait olması zarurettir. Bazı kimselerin ellerini kuvvetle yüreklerine vurup bir hâkim edâsı ile "— asıl burası temiz olmalı" şeklindeki serzenişlerini pek hoş addetmemek gerekir.

İlimle ameli bir yürüten tasavvuf erbabının en mühim vazifesi, nefsi zararsız bir hale getiren çarelerin çileleriyle hemdem olmaktır. Nefs, insana kötülükler emreden bir merkezdir. Oramın işgâli, âsâyişi temine en kısa yoldur. Mutasavvıflarca kötü nefis, şeffaf ruh camının arkasına gelişi güzel sıvanmış bir çamur gibidir. Bu fena sır ile yapılmış ruh aynasından görünüş pek zevksiz ve çirkindir. Marifet, ruhun sâfiyetine daha parlak bir görünüş kabiliyeti verebilecek çile işçiliğinin mahâretini, en güzel sırları yapmakta gösterebilmektir. "Onu (nefsini) tertemiz yapan muhakkek umduğuna ermiş, onu (nefsi) alabildiğine örten ise elbette ziyana uğramıştır"¹².

"Ne yapayım, tabiatım, elimde değil" gibi bir mâzeret tezkeresi ile meşrûlaştırmak istediğimiz hatâlarımızı böyle bir basitlik ibaresi ile müdafaa çok mânasızdır. Çocuk ruhlar, ve istenirse kuvvetli bir irade ve azmin elinde katılmış ruhlar ıslâh ve terbiyeye müsaittir. Çocuk ruhundaki iyiye ve kötüye müsait olan kabiliyetlerin eğitiminde âile, mektep ve devletin takip ettiği metod, yarının büyüğünün iyi veya fena olmasında mutlaka büyük bir tesir icra edecektir. Başta kendi irademiz, aklı selimimiz hatâları düzetmemiz, nefsimizi kötülüklerden temizlememiz için en önemli telkin kaynağı olmalıdır.

12) Sems sûresi : 9 - 10

İnsanın temizlenmesi lâzım gelen kusurlarının ne olduğu hususunda kısa cevap: Ruh sahifesini lekeleyen her pislik ve kirdir, (dini tâbiri ile) günâhtır; demekle verilmiş olacaktır: Küfr, şirk, münâfıklık birer lekedir. Haset, kin, iftira birer kirdir. Yalan, kötü zan, ihtikâr, kibir, fısk, fücûr, nifak, hırs, gazab, israf.. v.s. böyledir. (Ahlâk-ı zemînenin zikri onların temizlenmeğe muhtaç olduklarını bildirmek maksadından ileri gitmez. Bunların teker teker izahı, mevzua faydalı bir ışık olarak kabul edilse de daha çok "Ahlâk" ilmini ilgilendirmektedir).

Temizlikle alakalı diğer meseleler:

Bu klâsik (maddî - mânevî) temizlik taksiminden başka Kur'an'da rastlanan temizlikle ilgili kelimeler bir çok mânâlardaki temizlikleri düşündürmektedir. Bazan bir tâbir halinde temizlik ifade eden mürekkep şekillere rastlanır.

T e m i z z e v c e :

Cenneti anlatan ve tasvir eden âyetlerin birçoğu oradaki temiz zevceler ve hûrilerden bahseder. Onlar, birbirine girmiş ağaçlar, ağaçlar altında akan nehirler, dallarında türlü türlü yemişlerle tasvir edilen asûde, serin ve saf bir dekor içinde tabii güzelliği bir kat daha artıracak temizlik ve güzelliktedirler. Âyetlerde, iman edip sâlih amellerde bulunanlara verilecek mükâfatların zikrindeki cennet nimetleri arasında **temiz**, her türlü kirden arınmış tertemiz zevcelerinin de bulunduğu müjdesi, bize kadınlıkta düşünüleebilecek idealin maddeten ve ruhen bir temizlik sembolü şeklinde olmasını arzu ettiriyor.

İrade bakımından zayıf ve umumî olarak zekâca da erkeklerden geri oldukları ilimce kabul edilen kadın cinsi, kötülöklere daha erken kapılabilmek kabiliyetindedir. Fakat iyi bir terbiye sistemi, bu zâfiyeti gidermek, onu günaha sevkeden tesirlerden temizlemek kudretindedir. Onları tertemiz, maddeten ve ruhen pek çok temiz yetiştirmek, ailenin ve mektebin boynuna borçdur. Evini mutlaka sokaktan iyi bilen ve seven bir düşünme tarzı onun hareketlerine yön vermelidir. Nihayet, onun "temiz" olarak vasedilmesi, nâmuslu ve iffetli olması ile en değerli ifadesini bulacaktır.

Cennetden bahseden âyetler, insanın tertemiz ruhunun sevebileceği, kötü ihtiras ve âdetlerle kirlenmemiş asliyyetinin özlediği güzellik ve temizlik ifade eden motifleri o kadar veciz ve san'atlı bir şekilde idealimize nakşetmiştir: "(Habibim) *de ki: Size bunlardan daha hayırlısını*

haber vereyim mi? Trakvaya erenler için Rableri katında ahlâtlarında v-maklar akan cennetler — ki orada ebedî kalıcıdırlar — (her şeyden) temizlenmiş zevceler, Allah'tan da bir rıza vardır. Allah kullarını hakkiyle görücüdür"¹³ âyeti bunlardan birisidir. Allah dünya kötülüğünde ruhları kararmamış olanların zevk hislerine en doyurucu kelimelerle erişilmesi candan istenen bir âlemin saf ve temiz manzarasını temiz hâtîrlerle süslemeyi güzel bulmuştur.

T e m i z E r k e k :

Erkek için, gözlerini haramdan sakınmasının, ırz ve nâmusunu korumasının temiz bir hareket olduğunu şu âyetten çıkarıyoruz: "Mü'min erkeklere söyle, gözlerini (haramdan) sakınsınlar ve ırzlarını korusunlar. Bu, kendileri için çok temiz (bir hareket) dir.."¹⁴.

T e m i z R u h, C a n :

Çocuk ruhu günahsız ve saf bir temizlikle ifade edilmiştir. Şu âyet-i kerimede Hz. Mûsâ'nın sözlerinde çocuğun mâsum bir can olduğu belirtilmiştir: "Yine gittiler. Nihayet bir oğlan çocuğuna rastgeldikleri zaman o, hemen onu öldürdü. (Mûsâ dedi ki: Tertemiz (masum) bir canı (diğer) can karşılığı olmaksızın, öldürdün hâ! And olsun ki sen çok kötü bir şey yaptın"¹⁵.

Hz. Peygamberin "Her doğan İslâm fıtratı üzere doğar, sonra annesi ve babası onu Mecûsî, Yahudi yahut Hristiyan yapar", hadis-i şerifi çocuğun saf ve temiz bir yaratılış üzere olduğunu nâtiktir. Dr. Victor Pauchet "Saadet Yolu" adlı eserinde, cedlerden miras olan meziyet ve kusurların beynin kıvrıntılarında uyuduklarını, terbiye sistemine göre bunlardan bazılarının uyanacağını ve bazılarının daima uyuşuk kaldığını söyler ki, yukarda geçen hadisin ilmî bir izahı kabilindedir.

T e m i z Z ü r r i y e t :

Kur'an-ı Kerim'de bir de "temiz zürriyet" den bahsedilir ki Zeke-riya (A.S.) in: "Rabbim bana senin tarafından çok temiz bir zürriyet ih-san et"¹⁶ duasında görüleceği üzere Allah'a mutî olan, isyan etmeyen bir nesil "tertemiz" olarak ifade edilmiştir.

13) Âli İmrân sûresi : 15

14) Nur sûresi : 30

15) Kehf sûresi : 74

16) Âli İmrân sûresi : 38

T e m i z S u :

Kur'an-ı Kerim yağmurü "temiz su" diye zikretmektedir: "O, rahmetinin önünde rüzgârları bir müjdeci olarak gönderendir. Biz gökten tertemiz bir su indirdik"¹⁷.

T e m i z Ş a r a b :

Bir âyette temiz bir şarabdan bahsedilir. Hürilerin anlatıldığı bu âyet şöyledir: "Üzerlerinde ince ve kalın ipekten yeşil elbiseler vardır. Gümüşten bileziklerle süslenmişlerdir. Rab'leri de onlara gayet temiz bir şarab içirmiştir"¹⁸.

T e m i z A k ı l :

Bir de temiz akıl sahiplerinden bahsedilir. Bunlar iyi ile fenayı, hak ile bâtılı ayırd edebilen âkillardır.

T e m i z e Ç ı k a r m a k :

Kur'anın bir çok yerlerinde tekrarlanan "temize çıkarmak" tâbiri, günahsız olduğunu bildirmek, mutî olanı seçip ayırmak yahut insanın kendini beğenip suçsuz addetmesi, kendisini unutmaması gibi mânalara kullanılmıştır.

"Ey iman edenler, şeytanın adımları ardınca gitmeyin, kim şeytanın adımlarına uyarsa şüphesiz ki o, kötülüğü ve gayrı meşrûu emreder. Eğer üzerinizde Allah'ın fazl (u rahmet) i olmasaydı içinizden hiçbiri (niz) ebedî temize çıkmazdı. Ancak Allah'tır ki, kimi dilerse temize çıkarır"¹⁹ âyetinde temize çıkmak ve çıkarmak: Allah'ın Rahmeti olmadan kulların kötü yollara sapmasının kolay olduğu ve Allah'ın insanı şeytanın adımını takipetmek hatasından çekip çıkardığı mânalarına alınabilir.

Allah bizi bizden iyi bilir. Kibir ve gurur ile aslı unutmak doğru bir hareket değildir. "...O, sizi daha topraktan yarattığı zaman ve siz analarınızın karınlarında döllere halinde olduğumuz sırada siz (in ne olduğunuzu) çok iyi bilendir" demek hakkına sahip, kulu olduğumuz Allah'ın bu şekildeki hitabı, sık sık kendini unutmak âdeti olan insana

17) Fûrkan sûresi : 48

18) Dehir sûresi : 21. Arabçada "şarab", umûmiyetle "içilecek şey" mânâsındadır. Türkçedeki anlamda Arab, "hamır" kelimesini kullanmaktadır.

19) Nur sûresi : 21

yerinde bir ihtardır. “Bunun için kendinizi (beğenip) temize çıkarmayın. O, (fenalıktan) sakınan kimdir, çok iyi bilendir”²⁰.

Temiz Sahifeler :

İfadesindeki ilâhî murâdın bâtil fikirlerden uzak semavî emirlerin yazılı bulunduğu sayfeler olduğu açıktır: “İçinde (kitapların) en doğru (hükümleri) yazılı (bâtıldan âzade ve) temiz sayfeleri okuyacak Allah-tan bir peygamber gelinceye kadar”²¹ cümlesinden çıkarılabilecek öz, ilâhî evâmirin her türlü sapıklığı giderebilecek temizleyici bir hassaya sahip olduğudur. Evet onun sayfeleri tertemizdir. Binaenaleyh, “ona (Kur’ana) tamm bir surette temizlenmiş olanlardan başkası el süremez”²².

Sadaka Temizliktir :

Mallardan sadaka vermek, sahibini günah (hırs ve tama’) lardan temizler. Sosyal adâlet, böyle temiz hareketle olmak gibi sevap bir işlemin sonunda en ideal şekliyle tatbik sahasına getirilebilir. Şu âyette maldan sadaka vermenin günahattan temizlediğini görüyoruz: “Onların mallarından sadaka al ki bununla kendilerini (günahlarından) temizlemiş, bununla onları (n hasenatını) bereketlendirmiş (kendilerini muhlisler mertebesine yükseltmiş) olasın”²³.

Görüldüğü gibi İslâm’ın temel prensiplerinden birisi temizliktir. Onun tasarladığı insan, bedenindeki temizliği ruhunda görülen, ruhunda güzellığın yüzüne vurduğu tertemiz bir kuldur. Ne güzel kul!

“Adn cennetleri var ki altlarından ırmaklar akar. Orada ebedî kâhırcıdır onlar. İşte temizlenen kimselerin mükâfatı”²⁴.

20) Necm sûresi : 32

21) Beyyine sûresi : 2

22) Vâkıa sûresi : 79

23) Tevbe sûresi : 103

24) Tâhâ sûresi : 76